

DEBRECZENI PROTESTÁNS LAP.

AZ EGYHÁZ ÉS ISKOLA KÖRÉBŐL.

SZERKESZTŐSÉG,

hova a lap szellemi részét illető minden küldemény intézendő:
Nagy-Péterfia-utca 977.

Megjelen hetenként egyszer, szombaton, egy íven.

Előfizetési ár egész évre 5 frt, félévre 2 frt 50 kr. Hirdetések díja: 100 szóig 1 frt; 200 szóig 2 frt; a másodszori hirdetésnél 100 szóig 80 kr; harmadiknál 70 kr.
Bélyegdíj minden hirdetésnél külön 30 kr.

KIADÓ HIVATAL,

hova a lap anyagi dolgaira vonatkozó minden küldemény intézendő:
Főiskola, háznagyi hivatal.

Tartalom. A nagy-bányai ev. ref. egyházmegye felírata hazánk alkotmányos kormányához az 1868. LIII. t. cz. ügyében. — Tárca. Egy zsoltáriról. K. Nagy Sándor. — Iskolaügy. Iskolaügy falun. Kismarjai Tóth Lajos. — Közügyein. A „szatmári protestáns irodalmi kör“ előkészítő gyűlésének jegyzőkönyve. — Rövid védekezés nt. Segesváry József esperes úr támadása ellen. Biki Károly. — Nekrológ. Molnár Lajos. Dr. Baczoni Lajostól. — Irodalom. — Különlélek. — Hirdetés.

A nagy-bányai ev. ref. egyházmegye felírata hazánk alkotmányos kormányához az 1868. LIII. t. cz. ügyében.

III.

Mi nem vétettünk, a mi lelkünket bűn nem terheli. Bűnt azonkívül, hogy megtartánk a törvényt, mit a népfelsőbbség, te hoztál, óh hon!, s a te törvényhozóid, el nem követtünk. Nincs más vétünk, csak az, hogy a törvényrontókat megneveztük, hogy a hatalmas vétkezőnek mérész játékát dogma, országos törvény s szabad jelszók között nyíltan szemökre hánytuk. Békét nem pusztán prédikálunk, de tényleg abban élünk. Szabad intézményeink fejlesztésén dolgozunk, s ott, hol határid gyengék, óh magyar hon! védbástyákat építünk neked. Oltárt a nyelvnek, a hazaszeretetnek, lent a Dunánál, fent Mármarosban; az Alföld síkján, Erdély bérczi közt. Erős vér szerint vagyunk gyermekid és nem adoptió folytán. Mint önkéntesek szolgálunk ügyednek s nekünk te fényes zsoldot nem fizetsz. De nem is találsz itt árulót. Hazánk rajtad kívül nincs. Mi esküt nem teszünk, s ha törvényid ellen lázadoznánk, ha azt kijátszani idegenhez folyamodnánk segélyért: folyjon ki vérünk, jöjjön ránk gyalázat!

Nem mi gyújtánk fel béke-templomod. A tettes ott van, kik tüzet kiáltnak, kiknek hatalmi gögjét sérti a törvényt védelmező harc, kiknek az őszinte szó már kihívás

és méltóságuknak sárba gázolása. Kik mert erősek, kik mert szervezettek, a még nem erős államot megrohanják; s kik most zsákmányt keresnek, vallási harcra vágnak, az azt gátló törvény falait döngetik.

S ez az, ez az, a mi bennünket az 1868. 53. t. cz. megbolygatása körül visszatart. Nem szívesen látnók ugyan egyébként se a sötét idők visszatértét, a reversalisok és a kath. ököljog korának feltámadását, de a mitől a törvényváltoztatás miatt remegünk:

az egy keserű vallási küzdelem, mely a magyar állam erejét rontaná, a nemzetiségi mozgalmak által fenyegetett állameszmét tenné ki vésznek, és a most sem elég erős nemzeti öntudattól áthatott magyar társadalmat katolikus! protestáns! harci jelszók alatt vinné ádáz polgári harciba.

Elég szomorú jeleit látjuk ennek eloláhosodott magyar falvaink, pusztuló templomaink körül eddig is, itt is e megyében, másutt is a hazában.

Mint vallás, magától a felajánlott harctól nem félénk és nem is félhetnénk. Az alap, melyen állunk, krisztusibb; az érzés, mely e honhoz köt, nemzetibb; a szellem, mely vallásunkat átalhatja: szabadabb, nyiltabb, tudományosabb.

Lehetetlen, hogy ilyen fegyverekkel bennünket győzzenek le. Lehetetlen, hogy a nemzet, a korszellem elhagyjon minket veszni.

Szegénységünk se lenne még ügyünkre nézve akadály, a mint nem volt az apostolok előtt sem.

A kath. klérus dúsgazdagsága se sujtana még le bennünket. Azt szent küldetésre kapta, hogy nem magyar ajkú híveit e honhoz kösse s tegye magyarrá. Azt pártos harcra fordítani nem lehet. De meg kinek kegyéből bírja, visszaveheti tőle is a nemzet, mint már is visszavette más államokban.

De bírja békén! Nem irigykedünk rá, és osztályré-

szünk tőle nem kívánjuk. De csak addig, míg azt nagy hitvatása érdekében használandja fel, míg azzal megrontásunkra nem törekszik. Ekkor, így — miért ne? Ki tilt meg attól, hogy a törvény és alkotmány engedte úton az állam és egyház külön válásán ne fáradozzunk, hogy azt ezélunkul ki ne tűzzük, hogy a magyar haza ne támogasson egy felekezetet se, legfeljebb csak azt, mely a nemzeti művelődés szolgálatában áll. Ki tilt meg, ki, hogy az igazi vallásszabadság országát el ne hozzuk?

Senki, és mégis egy. A hon.

Hazám! a nemzetiségi vihartól dúlt tereid, a te ellenségek által körülvevett határaid tiltanak.

Most még nem vagyunk erős, egy megtisztító vallás-társadalmi harcra.

Bent nemzetiségek, kint idegenek és ellenségek.

Minden békére int.

És béke is van még, áldott béke. Sikjainkon a tiszta napfény sürgő-forgó munkásokra süt. Csak a magyar főrendiház és az esztergomi templom magaslatáról szállong maró sűrű füst.

Elfújja az első szabad szélroham!

És nyugalom van még, áldott nyugalom. Csak egy ponton, a felekezeti árvizet tiltó 1868. 53. t. cz. védgátján sűrög-forgó munkások raja. A mély mocsár, melyet visszatart az áldott lapálytól, megnőtt és kiönteni készül; sötét alakok gátvágást javaslanak. Hazánk jobbjai, törvényhozók, magyar miniszterek, ne hallgassatok rájuk.

A gát még áll és megbírja a vizet. A gátat ha átvágják: elpusztul a lapály. Zsilipen, csatornán vezessétek le a meggyült vizet. Az egyházat az államtól elválasztó nagy elvek zsilipjén, a polgári házasság és polgári anyakönyvek biztos medreire.

Áldás azokra, kik e nagy munkát végrehajtják s a hont a felekezeti árvizek dülásától mentessé teszik.

Elismerés és a babér azoknak, kik e nagy munkát kezdeményezni fogják. Elismerés nektek magyar miniszterek!*

Szinyér-Váralja, 1892. szept. hó.

Tárcza.

Egy zsolttáríróról.

Bizony, mindenki elfeledte, mintha soha nem is lett volna!

Elfelejték a papok, a kiknek példányképül szolgálhat.

Elfelejték az írók, a kik között nem utolsó helyet foglalt el.

* E felíratot a n.-bányai ev. ref. egyházmegye f. évi aug. 2-án tartott közgyűlése megbízásából (l. jkv 88. sz.) Ferenczy Gyula krassói lelkész úr, mint indítványozó, szerkesztette. Szerkesztő.

Eltemették, elfeledték.

Még sírját is hiában keresnők. A reális kor hasznát kereső munkásai szántanak, vetnek, kapálnak a szalacsi régi temető helyén, a hova őt is eltemették, egyszerű sírba, melynek fejfája évtizedek előtt elkorhadt.

De mégis a jó szalacsi nép egy időnként meg-megújított fekete táblát helyezett el templomában, a melyre felírta életrajzi legfontosabb adatait. Ez az egyedüli emlék.

Egyedüli, mert bizony azok közül, a kik oly lelki buzgósággal énekelik a szebbnél szebb templomi énekeket, kevesen tudják, hogy Énekes könyvünkben 37 ének hirdeti az ő hitbuzgóságát és költői lelkületét, mint valami felírás nélküli romolhatlan oszlop.

Szenteljünk emlékének néhány sort s egy pár vázlatos eset-vonással tüntessük fel nagy munkásságának kicsiny képét.

Keresztesi Józsefről beszélek, a zsolttáríróról, a krónikáiról, a hitbuzgó papról.

Milyen alkalomból?

Nem kell ahhoz semmi alkalom, hogy a multak korhadozó emlékét megmentsük a megsemmisüléstől. A múlasztás annál könnyebben megboosátható, mielőbb észreveszszük és helyrehozni igyekezzük azt.

Különben ha alkalmat akarnék keresni, itt van október 29-ike, a mi azért nevezetes a zsolttáríró életében, mert ezen napon küldötte be Debreczenbe az általa elkészített énekeket. Alkalom lehetne az is, hogy a jövő hó 29-ikén lesz 144 éve, midőn Keresztesi született.

Keresztesi Józsefnek, mint papnak, egész élet-történetét felsorolja az a fekete tábla, mely a szalacsi ref. templomban van elhelyezve. A deszka-lapra fehér betűkkel következőleg van az felírva:

„E gyászos tábla Emlékezetét tartja Egy igen tisztelt predicatornak Keresztesi József urnak, Született Veszprémben 1748. nov. 29-én, Tanult Miskolczon és Debreczenben, Öregbítette Tudományát és Tapasztalását Helvétia-ban és Belgiumban. Mutatta Buzgóságát és Vallását Szent Hivatala folytatásában. Vezérlett Vértesen, N.-Váradon és Szalacson Sok Híveket az Igazságra. Fáradozott Bátor szívvel okos észszel a Krisztus nyája körül Szintén XXX esztendőig. Viselt Az Érmelléki Tiszt. megyében Assessorságot XXII. esztendőig. Töltött Házassági életben Zempléni Krisztinával XXX évet. Hagyott maga után Rajta Síránkozó VII Magzatokat. Megnyugodott Sok munkája és Fáradozása után Szalacson 15-dik Májusban MDCCCXII.”

Ez az élettörténet hiányos.

Több érdeme is volt.

Ő volt a nagyváradi ref. ekklezsia első papja, midőn az ő buzgólkodása folytán 123 év eltelte után visszaállott itt a reformátusok gyülekezete, mely a váradi várnak a törökök által történt elfoglalásakor pusztult el, a mikor az innen kiűzött tanuló ifjúság Debreczenbe vonulván, ott megvetette a mindenki által hálásan emlegetett főiskola alapját.

Ő volt az, a ki 1784 évi szeptember 20-ikán letette a nagyváradi ref. egyház ma is fennálló s ez előtt 9 évvel toronnyal ellátott körösparti templomának első alapkövét.

A fekete tábla nem tünteti fel Keresztesit, mint zsolttáríró-t. Pedig ezen érdemeit nem szabad elfeledni.

Azt gondolom, hogy azt teszem leghelyesebben, ha e

tekintetben közlöm a Keresztési saját eredeti feljegyzése alapján azon levelezést, mely az általa írott énekekre vonatkozólag közte és a superintendia főjegyzője között létrejött.

K. Nagy Sándor,
nagyvárad kir. törvényszéki bíró.
(Vége köv.)

Iskolaügy.

Iskolaügy falun.

Szeptember 1-vel megkezdődött az új iskolai év. A 8—9, sőt sok helyen 10 heti szünidő után ismét megnépesült az iskola, — a kedves hely.

Legalább így kellene lenni; de bizony legtöbb helyen még 3—4 héttel megtoldják a vacatiót, mert a paszulyzedés, tengeri-törés, szüret, őszi szántás, vetés stb. nélkülözhetlenné teszi otthon — mint egy presbyter-társ mondá — az iskolába vágyó kis Ádámot.

Egy-egy árva, vagy valamely szegény sorsú szülék gyermeke jön félálmosan, vagy tudományszomjasan kora reggel a kedves helyre, mert gyámja vagy szülői korán elmennek napszámba s a portát nem akarják nyitva hagyni. Már 6 órakor tíz, tizenkét gyermek örül az egymással való találkozás felett, de aztán 8—10 órakor is csak annyian vannak.

A bíró uram ugyan kiadta more patrio a templom előtt, hogy az „eskolás gyermeköket és lányokat küldjék kendtek fel, mert ha nem, hát baj lesz“; de ez csak olyan évenként ismétlődő szokás, — kiáltó szó a pusztában, — melynek csak hallói vannak, de nem megtartói. Aztán meg feljárja egy esküdt uram, kik állanak be az idén iskolába. Ettől a megbízástól, valamint az egyházi hivatalnokok fizetése szedésétől retíráll mindenik esküdt vagy pre-byter, mert a gyöngödé érzelmű szülék ily alkalmakkor épen nem valami gyengéd szavakban adják tudtára az esküdt úrnak, hogy nekik a gyermekökben senki sem parancsol, mert ők adnak annak eledelt és ruházatot; meg hogy micsoda kegyetlen találmány már az, hogy a gyenge, hat éves kis Pistukát vagy Jósukuzát iskolába kell küldeni; hisz belehal a szegény kis teremtés stb.

Ilyen és ilyenek érvekkél aztán meggyőzik a hasonérmű esküdt urat, ki is egy pár igazságot adó szó után hivatalos megbízása szerint megy tovább, tovább, míg végre be van fejezve a nagy hivatalos eljárás; s egészen elfáradva a sok szülei fájdalmas panasz-hangok hallgatásában, nyugalomnak adja fáradt testét.

A szülék pedig a nagy figyelmeztetés daczára tovább is küldik szeretett gyermeköket az ökrökkel a mezőre, vagy tengeritörni, szántani mindaddig, míg a beállott hosszás esőzés vagy fagy nem kényszeríti őket, hogy drága kincsöket iskolába küldjék; mert megjegyzendő, hogy azt szinte nem szeretik, ha 9—10 éves fiok otthon alkalmatlankodván, érdem nélkül fogyasztja a kenyeret.

De csak novembertől van így az első tavaszi szántásig. Hiába!

A tankötelesek pontos iskoláztatását illető szigorú törvény legtöbb helyen csak írott malaszt!

Igy megy falun az iskoláztatás.

Ezeket csak azért bocsátottam előre, hogy a falusi isko-

láztatás terén szerzett tapasztalatomnak egyik részét képezvén, sok tanító ezt hozza fel mentő okul, midőn iskolájok szentélyébe bepillantok.

* * *

Nem vagyok ugyan ifjú Sámuel Éli házában, mégis az én jó Atyám reám fordítá kegyelmét, mert adott testi és lelki erőt, hogy bölcsen vezéreljem az én kis seregem, az Ő népét.

Tanító vagyok.

Óh milyen édes szó! — legalább nekem. Nem cserélném fel még miniszteri címmel sem. Hisz gyermekéimben — emlékszem — már 10—11 éves koromban erről álmodoztam, ott az iskola udvarán félrevonulva, míg többi társaim játszadoztak, — még az édes szülei háznál is, ott a vén eperfa alatt. S íme! — melyért nem adhatok elég hálát Istennek — czélt értem. Egy népes gyülekezet tanítója vagyok, s még hogy kegyelmesen nyert csekély tehetségem tapasztalat által is tökélyesbítsem, hogy más tanító-társaim életviszonyáról s működéséből is okuljak, megajándékozott az Ur a mások szeretetével, s lettem egy bölcs Salamon oldala mellett iskola-körlátogató, és mint ilyen szereztem én azon keserű tapasztalatot a falusi iskolák állapotáról, mely orvoslást igényel:

- I. az osztályok szervezése,
- II. az iskolák vezetése tekintetében.

A „Tiszántúli egyházkerületben“ az elemi iskolák igen sok helyen 4 osztályúra vannak szervezve, a mi még magában nem volna égbe kiáltó bűn, — tekintve az iskoláztatás gyér voltát, — ha aztán az az egyes osztályok képzettsége a kívánt fokon állana; ámde a IV-ik osztályba járó 4—5 gyermek olvasási képessége, vagy nyelvtani ismerete is majdnem egyenrangú a II-od osztályúéval, minek oka határozottan az alább előadandó írva-olvasás tanításának különös módjában rejlik.

Mély seb ez a ref. egyház szellemi fejlődésének organumán.

Ha a törvény 6—12 éves korig mondta ki a tankötelezettséget, miért nincs 6-ik osztály vagy 5-ik osztály? Hiszen ezen két osztályban nyerne különben a gyermek oly tudományt, melynek mint felnőtt keresztyén valódi hasznát venné. De úgy látszik, hogy az iskolaszéket képező presbyter urak magok elégségesnek tartják, ha a kedves kis hamis tudja az A-betűt, meg a zsolnárt olvasni és az egyszerűet.

Ki a hibás? Az iskolaszék, vagy a tanító?

Mindkettő!

Egyiket a tanügy iránti közönyösség terheli, míg a másik a semmit tevés vádjától nem védheti magát.

A másik tapasztalat — a különös tanítási módszer — még szomorúbb s szinte csak az iskolaszék által lehet orvosolható.

Már mint nevelő is több iskolát meglátogattam a Szatmár-, Szabolcs-, Bihar-, Békés-, Csongrádmegyében, hogy tanítói pályámra tapasztalatokkal lépjek, mert experientia est magistra vitae.

Mint tanító is sok iskolát megnéztem, némelyikben félnapot is töltöttem kevés megszakítással. Hallgattam; csupa szem és fül voltam.

És tapasztaltam!

Először is az óraterveket szerettem megvizsgálni, mert bármint negligálják is némelyek, igaz az, hogy időbeosztás nélkül való tanítás csak kapkodás.

Jó óraterv pedig kétszeres siker.

Eh! minek az?, mondja egyik-másik tanító; felesleges,

ügyis tanítunk, mikor lehet, vagy ráérünk, és pedig annyit, a mennyi kell.

S hogy tanítanak?; megfigyeltem azt is.

Tárkány, 1892. szept. 30.

Kismarjai Tóth Lajos,
ev. ref. tanító.

(Vége köv.)

Közügyeink.

A „szatmári protestáns irodalmi kör“ előkészítő gyűlésének jegyzőkönyve.*

Szatmártt, 1892. szept. 21-én.

Jelenvoltak: Isaák Dezső, dr. Farkas Antal, Szarka Boldizsár, Uray Géza, Ferenczy Gyula, Kormány Lajos, F. Varga Lajos alapító, — Keresztes Sándor, Kalós Péter, Fülöp Áron, Bakesy Gergely, Bod Sándor, Hajdú Zsigmond, Magos Ferencz, Jeney Dániel, Tabajdi Lajos, Szabó József, Biki Károly, Regéczy Sándor, Bartha Mór, dr. Hantz Jenő, Sáfár Imre, Kótai Lajos, Koroknay István, Csomay Imre, Losonczy Gusztáv, Fodor György, Ferenczy Imre s. lelkész rendes tagok.

1-ső sz. Biki Károly szervező bizottsági tag röviden üdvözlőlvén a megjelenteket, s érintvén az alakulandó kör célját s feladatát: fölkéri a jelenlevőket, hogy a gyűlés vezetésére s tárgyalandók följegyzésére elnököt és jegyzőt válasszanak.

A fölhíváshoz képest ideiglenes elnökül ngs Isaák Dezső országgyűlési képviselő s egyházmegyei gondnok urat, jegyzőül pedig F. Varga Lajos majtisi lelkészt választja meg az előkészítő gyűlés.

2-ik sz. Elválasztott ideiglenes elnök és jegyző elfoglalván helyeiket, fölolvastatik a már közrebocsátott alapszabálytervezet, és ez rövid vita s némi módosítás után el is fogadtatik.

3-ik sz. Addig is, míg a kör rendszeresen megalakulna, a kör ügyeinek előkészítése s az elfogadott alapszabálynak a nmltgú belügyminiszterhez leendő tiszteletteljes felterjesztése szempontjából ideiglenes tisztviselőkre, még pedig egy elnökre és titkárra lévén szükség: elnökké egyhangúlag ngs Isaák Dezső, titkár pedig dr. Hantz Jenő urat választja meg gyűlésünk, s ezzel felhívja, fölhatalmazza őket, hogy a kör érdekében szükséges levelezéseket végezzék, az alapszabályt kelően fölszerelve a nagyméltóságú belügyminiszter úrhoz meg erősítés végett fölterjeszszék, a megerősített alapszabály kézhez vétele s a tag-ajánlások beérkezése után az alakuló gyűlés egybehívását eszközöljék.

4-ik sz. A jelenlevők mindegyikének buzgó figyelmébe ajánltatván, hogy a létesítendő kör érdekében hatáskörükhöz képest mindent megtenni nemes feladatukul ösmerjék, a siker minél inkább biztosítása tekintetéből taggyűjtőkül különösen is megkerestetni és fölkérteni határozatott: Szatmárnémetiben a lelkészi, tanári és tanítói kar, nemkülönben az egyházi főgondnok urak, a szatmári egyházmegyére kiterjedőleg a nagytiszteletű esperesi hivatal, a máramaros-ugocsai egyházmegyében M. Csernák István esperes, Biki Ferencz egyházm.

* A „Reformátusok Lapja“ 39. számából veszszük át ezen közérdeklődésre méltán számot tartható jkvi tudósítást. Szerk.

főjegyző, Biró Lajos nagy-szöllősi lelkész, — M.-Szigeten Szöllősy Antal egyházi főgondnok elnöklete alatt Szikszay Zoltán lelkész és a tek. tanári kar, — nagybányai egyházmegyében nt. Bencsik István esperes, Ferenczy Gyula krassói, Szél György avasujvárosi lelkész, Böszörményi Zsigmond a.-medgyesi, Szeőke Barna udvarii, Nagy Béla lázárii földbirtokos, — Nagy-Bányán Gergely Károly ev. ref. lelkész, Risdorfer János ág. hitv. lelkész és Tordai Imre köz- és váltóügyvéd; a nagy-károlyi egyházmegyében nt. Segesvári József esperes, Berey József ecsedi, Kincses István m.-szalkai, Kósa Ede jármii, Leövey Pál olesvai, Szabó Gusztáv szamoszegi lelkész, Földváry Sándor m.-szalkai köz- és váltóügyvéd s egyházm. tanácsbíró; — Nagykárolyban Asztalos György lelkész, Nagy László alispán és Debreczeni István árvaszéki ülnök s egyházm. tanácsbíró úr, és pedig azzal az értesítéssel, hogy a náluk jelentkezett tagok névsorát f. évi nov. hó elsejéig szíveskedjenek dr. Hantz Jenő ideiglenes titkár úrhoz Szatmárra beküldeni.

5. sz. Borsos Benő főgymnasiunai igazgató a szervező bizottság által hozzá útalt s beérkezett tagajánlásokról s kifizetett tagdíjakról gyűlés színe előtt átszámol dr. Hantz Jenő ideiglenes titkárnak, s egyúttal felolvassa a máramaros-ugocsai nt. egyházmegyének legutóbbi gyűlésében kelt határozatát, melyben kimondatott, hogy átértve és átérezve az alakulandó szatmári prot. irodalmi kör nemes hivatását, nevezett egyházmegye örömmel lép annak alapító tagjai közé.

A megejtett átszámolás s különösen a máramaros-ugocsai nt. egyházmegye határozata, melyszerint a létesítendő kör alapító tagjai közé lép, kedves tudomásul szolgál, s Borsos Benő igazgató úrnak a közvetítésért köszönet szavaztatik.

6. ik sz. Kérdésbe tevén elnök úr, hogy az alakuló gyűlés megtartását mikor vélnék a jelenlevő tagok legezlszerűbbnek: minthogy ennek ideje jó részben az alapszabályok megerősítésétől, illetőleg visszaérkezésétől függ, e tekintetben jelen gyűlésünk határozni nem kíván; de óhajtandónak mondja, hogy az alakuló gyűlés még ez év folyamán, s lehetőleg úgy és akkor tartassék meg, hogy a kör a jövő év beálltával már rendszeresen megkezdhesse működését.

7-ik sz. Jelen jegyzőkönyv hitelesítésével megbízatnak: dr. Farkas Antal, Tabajdi Lajos és dr. Hantz Jenő.

K. m. f.

Jegyzette:
F. Varga Lajos,
ad hoc jegyző.

Hitelesítették:
Farkas Antal,
Tabajdi Lajos,
Dr. Hantz Jenő.

Rövid védekezés nt. Segesváry József esperes úr támadása ellen.

Sokan lehetnek e b. lapok olvasói között, kik nem ismerik a „Reformátusok Lapja“ azon cikkét, melyre a nt. esperes úr e hasábokon válaszolt, a mely cikket „merő ráfogásnak s rosszakaratú elferdítésnek“ minősíti az igen tisztelt esperes úr. Régen túl vagyok azon az írói fogzási koron, midőn a legkisebb sértő szó miatt polemiába ártottam magamat. Most már nem szoktam személyes sérelmeimet a sajtó terére vinni, mert az az olvasó közönséget nem érdekli, s mert van nekünk közdolgaink, melyek elől egyházi lapjaink különben is szűk terét lefoglalni nem tartom a közhasznú műkö-

déssel megegyezőnek. Hogy mégis most védekezem, az onnan van, mert az esperes úr támadása oly kérdéssel áll kapcsolatban, melynek korrekt megfejtése minden lelkészt érdekel.

A kérdés ez: mennyiben vehet részt a lelkész a politikai mozgalmakban s miképen kell értelmeznünk az egyh. törvény 125-ik §-át?

A nagykárolyi egyházmegyében történt, hogy az esperesi jelentés megfigyelmeztette s talán inkább megintette néhány lelkésztársunkat, hogy a politikai mozgalmaktól tartsák távol magukat. A jelentés ezen passusa olvasható e b. lapok 39-ik számában. Ezen megintést egy pár lelkész rossz néven vette s meginterpellálta az esperes urat, hogy kikre érti ezen megrovást? Az esperes úr megnevezett négy lelkészt, a kik mélyebben beártották magukat a politikába. Ezek egymásután mind a négyen elmondták őszintén, hogy mi részt vettek a politikai mozgalmakban. Egyik az orsz. képviselő beszámolóján felállott és ajánlotta az illető képviselőt jelöltnek. A másik saját községében, a jelölt ottlétében óvta a polgárokat a szenvedélyes izgalmaktól, mérsékletre és egymás iránti kíméletre hívta fel a pártokat. A harmadik egy megyei hírlapban polemiát folytatott a választások után. A negyedik egy felolvasást tartott a márczius 15-iki ünnepélyen. No meg aztán a kerület függetlenségi pártja három lelkészt beválasztott tisztikarába, tehát „politikai klubboknak adták oda neveiket“.

Ezek a ténykedések indították az esperes urat arra, hogy megállapítsa ellenök — saját egyéni felfogása szerint a törvény elleni vétséget s megrovásra méltassa őket.

Az esperes úr ezen eljárását tette bírálat tárgyává a „Ref. L.“, azt mondván, hogy a lelkész igenis részt vehet a polgári élet mozgalmában, sőt részt is kell abban vennie, mert a lelkész is polgára a hazának s töle a polgári jogot nem veheti el épen az a prot. egyház, mely a lelkiismereti s egyéni szabadság bölcsője, dajkája volt mindenkor. Az esperes úr azon dicsekedő kijelentésére, hogy ő 30 év óta soha nem vesz részt képviselőválasztásokon, — azt mondta a „Ref. L.“, hogy az nem érdem, hanem súlyos beszámítás alá eső mulasztás (természetesen polgári szempontból és nem „kánon“ szerint).

Ezeket reprodukálta a „Ref. L.“ híven a tényekhez és a történetek lényegéhez. Ez ellen írja az esperes úr „válaszát“, melyet én támadásnak nevezek. A ki elolvassa a „Ref. L.“ kérdéses cikkét s összeveti az esperes úr válaszával — teljesen igazat fog nekem adni, ha a ferdítés és ráfogás szótak önérzettel visszaútasítom. Rosszakaratnak látja az esperes úr, ha valaki az ő hivatalos eljárását bírálat tárgyává teszi, — pedig a közélet embereinek nem szabad a közügyekben idegesen érzékenynek lenni a bírálattal szemközt, — hiszen a legbölcsebb elme is tévedhet, a legszentebb meggyőződés is lehet hibás és senki sem vindikálhat magának csalhatatlanságot.

De hát ne én szóljak e tárgyban. Szóltott a nt. esperes úr elnöktársa, ngs Kulin Imre egyházm. gondnok úr, a ki az elnöki székéből nyomban kijelentette, hogy ő igenis nemcsak megengedhetőnek tartja, de meg is várja a lelkészeket, hogy a polgári jogok ismeretében járatlan híveiket vezessék és irányozzák a választások alkalmával. A gondnok úr ezen szavaira felzúgott az éljenzés a m.-szalkai templomban, a mi bizonyára azt jelentette, hogy a gondnok úr eltalálta az utat a szívekhez. E jelenetről az esperes úr nem emlékszik meg válaszában, pedig ez is közölve van a „Ref. L.“ cikkében. Hogy ezzel szemben mennyit ér az esperes úr ama kijelentése, hogy

eljárását „az egyházmegyei közgyűlés helyeslő tudomásul vette“, én nem akarom mérlegelni. Ott voltam a hallgatóság között azon a gyűlésen, de én ez ügyben határozat kimondását nem hallottam.

Most is azt állítom, hogy az az esperesi megrovás nem volt helyes és nem alapítható a törvényen. A törvény 125-ik §-a így hangzik: „A lelkészek a politikai pártküzdelmekben előfordulható tüntetésektől, melyek hivataluk irányával és tekintélyével ellenkeznek, szorosán óvakodjanak“. Tehát a törvény tüntetésekről, és pedig olyan tüntetésekről szól, melyek a lelkészi hivatal tekintélyével ellenkeznek. Fordultak-e elő ilyen tüntetések s vettek-e abban részt a n.-károlyi egyházmegyei lelkészek, ezt az esperes úr a saját egyéni felfogása szerint állapította meg, s miután ő — saját szavai szerint — 30 év óta soha nem vett részt a képviselőválasztásokban: vajjon nem nézhette-e nagyító üvegen lelkésztársai szereplését a választási mozgalmakban, nem megtörténhetett-e, hogy az esperes úr muzeumába eljutott hírek útközben megnőttek?

A törvény elleni vétséget meg kell torolni szerintem is. De ha vétség nincs, akkor a nyilvános megrovás sincs helyén. A gregárius papnak is van finom érzéke ahhoz, hogy a helyénkülvil intelmet megalázásnak vegye. Ha azt hitte az esperes úr, hogy lelkésztársai közül többen olyan politikai tüntetéseken vettek részt, melyek a lelkészi hivatal tekintélyével ellenkeznek, miért nem állapította meg a vétséget rendes bírói úton, miért intette meg azokat a lelkészeket megállapított vétség nélkül?

A ki ez eljárást helyesli, az csak elfogult ember lehet.

A mi azt illeti, hogy „a gyűlésen jelen voltak közül többen már eddig is az ellenem intézett cikklet merő ráfogásnak s rosszakaratú elferdítésnek deklarálták“, — bocsánat, de én az ilyen argumentumra nem adok semmit. Állíthatok én akárhányszor is, hogy az igazság mellett nem a numerus, hanem a pondus bizonyít. A mátészalkai zászlószentelés pedig épen nem tartozik e kérdés keretébe. A mi az „olcsó népszerűséget“ illeti, ez vágás akar lenni az én szereplésem ellen. Hát én ezt nem veszem zokon az esperes úrtól. Hogy engem kinek s minek tart?, hogyan ítéli meg eljárásomat az esperes úr?, az engem soha nem tart vissza attól, hogy vele szemben is megmondjam őszintén az igazat. Ki egyébiránt a nt. esperes úr személyes tisztelői között nem utolsó vagyok, s maradok

Györgytelek, 1892. okt. hó.

Biki Károly.

Nekrológ.

Molnár Lajos 1849—1892.

Molnár Lajos sárospataki főgymnasiunai tanár halálával újabb és igen érzékeny veszteséget szenvedett közvetlenül a sárospataki főiskola és annak tanári kara, közvetve pedig úgy protestáns, mint országos tanügyünk is. Ha látott valaki embert, a ki a tanítás nehéz feladatait kiváló sikerrel oldotta meg ott, a hol az legnehezebb: a középiskola kezdő növendékeivel szemben; ha képzelhetünk valakit, a ki a legkülönbözőbb nevelési és társadalmi hatások alatt növekedett, neveletlen gyermekek formátlan tömegébe a legrövidebb idő

alatt bámulatos rendet, fegyelmet és illemtudást képes volt otthonossá tenni; a ki uralkodni tudott a féktelenségre hajló ifjú seregen, mint valami Neptun a háborgó tenger hullámai felett; és a kit e nagy feladatra nem kevésbé tett alkalmaztossá törhetlenné látszó testi ereje és imponáló erélye, mint kedélyének melegsége, szeretetének mélysege és a lelkesedésből táplálkozó kimeríthetetlen türelmessége: akkor az csak hasonló lehetett Molnár Lajoshoz. És az ő lelkének erejét nem merítette ki a jól betöltött kötelességeknek eme fárasztó és eléggé hálátlan munkatere. Magasra törő szelleme kielégítést keresett, gyönyört talált a szép kultuszában; nemes becsvégya váltig sarkalta az ismeretek, a tudomány magasabb régiói felé. A mellett élt ember módjára, társaságban, mely lelkehez volt forrva, s melynek lelke volt ő. Szerette a barátságot, a nemes, benső barátságot, nem pedig azt, a mely az érdekek egyensúlyán, nyílt vagy hallgatag alkuváson alapszik, s a mely addig áll fenn, a míg megfelelő esereértéket tudsz adni érte. Igenis, szerette azt a férfias barátságot, a mely nem obligát nyájaskodásban, hanem a lelkek kölesönös komoly vonzalmában nyilatkozik. És szerette forrón és igazán az ő kis családját, példányszerű hűséggel, aggódó ragaszkodással. Míg egyszer aztán megszűnik az aggodalom, alvó zsarátnokká válik a szív, a mely nem melegít többé, elhomályosul az ész világa, — és vége mindennek; csak egy kétségbeejtő rom marad szemünk előtt. A derék tanárnak, becsületes embernek, jó barátoknak és pótolhatlan családapának ezt a szomorú emléket takarították el október 7-én Budapesten. Takarjuk be mi is ezt a szomorú képet a feledés fátyolával, s emlékezzünk elismeréssel és kegyelettel a korán elhunyt derék férfúra, a kinek váratlan elvesztése oly széles körben okozott méltó fájdalomokat, s kérjük a gondviselést, hogy vegye oltalmába a támasz nélkül maradt özvegyet, s a kik az ő szemefényét képezték, azt a két kis ártatlan árva gyermeket!

* * *

Életrajzi adatait röviden a következőkben közöljük. Született Sepsiben, Abaújmegyében 1849. szept. 15-én. Tanulmányait Sárospatakon végezte, a hol 1873-ban kápláni vizsgát tett, s azután Miskolcra segédlelkész és vallásánár gyanánt működött; míg 1877-ben Sárospatakon gymnasiumi rendes tanárrá választott, a hol a mult év végéig igen szép sikerrel működött, a midőn elmekór tünetei kezdtek rajta mutatkozni. Lelkiismeretessége, pontossága és elismert adminisztratív képessége nyílt méltánylásra találtak a főisk. előjáróság részéről akkor, midőn a sárospataki főiskola kormányzati szervezetének reformja után őt választotta meg a többi ajánlott közül az igazgató tanács gymn. igazgatóvá, s így ő lett az első 3 éves gymn. igazgató Sárospatakon. E tisztelet 4 éven át nagy ügyességgel töltötte be. Az utóbbi időben Orbán József akad. tanár gyengélkedése s később nyugalomba vonulása folytán az akadémián történelmi előadások tartásával is ő bízott meg. Irodalmilag is működött; több rendbeli tanügyi cikkein kívül írt egy értekezést, a mely nyomtatásban is megjelent Himfy szerelmei és hatása kortársaira cz. a.; írt továbbá egy igen jó Magyar olvasókönyvet a gymn. I. és II. osztálya számára, a melyet a sárosp. irod. kör adott ki, rövid idő alatt már második kiadásban. Özvegye Finkey József miskolci gymn. tanár leánya s dr. Finkey József sárospataki jogtanár testvére. Legyen e pár sor egy szerény emlékjel a felejthetetlen jó barát sírhalmán!

Dr. Bacsoni Lajos.

Irodalom.

1. Keresztyén hittan. 2. Keresztyén erkölestan. 3. Keresztyén egyháztörténelem. E három mű közül a két első a gymnasium III. és IV. osztályai, a harmadikat a gymnasium V. osztálya számára Kovács Kajos és Gergely Károly írták. Mind tudjuk, e művek a tiszántúli ev. ref. egyházkerület tulajdonát képezik, s a szerzők pályadíjakat nyertek e műveikkel.

Figyelemmel áttekintettük e középiskolai tankönyveket, s örömmel konstatáljuk azon hatást, melyet azok mi reánk tettek. Tiszta magyar, könnyen érthető és világos nyelven írott művek ezek, melyek közül míg a két első a hit- és erkölcsi élet minden fontos kérdésével, szilárd bibliai alapon állva ismertet meg bennünket s a hittani munka egyszersmind kitűnően sikerült előkészítést is nyújt a konfirmációhoz, megtanítván minden lényegesebb kérdésre, melylyel minden egyszerű egyháztagnak rendelkeznie kell, addig az egyháztörténelmi munka 4 korszakban és egy függelékben megismertet bennünket a ker. egyház történelmének minden fontosabb mozzanatával, különös súlyt helyezve a reformáció elterjedésére, küzdelmeire s mai állására Magyarországon.

Egyedül a Keresztyén erkölestanra jegyezzük meg azt, hogy míg egyoldalról nagyon jól hatott reánk, hogy a teljesen chablonszerű „Isten, magunk és felebarátaink iránti kötelességeink“ — előtt több erkölestani alapfogalmat ismertet meg velünk, a mi nélkül, megvalljuk, egy már felnőttbb gyermekek számára való erkölestant egyáltalában nem tartanánk teljesnek, s míg jól hat reánk az a sok szentíráti hely, melyekre a szerzők erkölestani tétéleiket alapítják, s ha nagyon jól teszik, hogy egyes tárgyaknál a zsoltárirók mellett megszólaltatják Arany, Tompa, Petőfi, Győri Vilmos és Vörösmarti műzsíját is: másoldalról szívesen elengedtük volna, hogy mindjárt az első lapon megemlékezzenek a szerzők Daneau Lambert genfi tudós „Ethica Christiana“ cz. művéről, mely az alsóbb gymnasium növendékeire bizonyára épen úgy nem tartozik, mint Carlyle neve sem való oda (pag. 28.); óhajtottunk volna, hogy a 18. lapon Pál apostol dicséretekkel és lelki énekekkel egymás tanítására való buzdításáról levén szó, majd a 19. lapon a IV-ik parancsolat szavai idéztetvén: a többi példák analogiája szerint itt is közölték volna szerzők az illető szentíráti helyeket. Szívesen elengedtünk volna néhány, bár mindenesetre kisebb sajtóhibát. S végre meg kell jegyeznünk, hogy míg a barátok iránti szeretetről kétszer is (pag. 50. 51.) megemlékeznek a szerzők, addig a vendégszeretetről, melyről pedig úgy az ó-, mint az újtestamentom több helyen megemlékezik, egyetlenegy szót sem akarnak szólni.

E műveket méltán jutalmazta egyházkerületünk. Kiváló értékű tankönyvek ezek. Gratulálunk tisztelt szerzőiknek. A két elsőnek ára 40—40, az utólsóé 70 krajczár.

Keresztyén imádságok minden korbelieknek, iskolai és magánhasználatra. Irta: Benkő István rákos-palotai ref. lelkész. Második bővített kiadás. Budapest. Kókai Lajos könyvkereskedése. Ára 20 kr. — E könyvecske azon nemes célra szolgál, hogy legyen az iskolai növendékeknek egy hű társa, mely végig kísérje őket az osztályokon, be a családi életbe, és legyen ott megkedveltetője a házi buzgóságnak és istentiszteletnek. Három részben: a kicsinyeknek (1—2. oszt.), a nagyoknak (3—6. oszt.)

s a felnőtteknek és magasabb korúaknak (otthon) ad imádságokat e könyvecskéjében a szerző, s végül függelékben nagy ethikai tárgyakról (ének és ima, boldogság, erény, becsület, haza és vallás stb.) ad rövid oktatásokat, s közül „Életigék“ cz. alatt több szép hit- és erkölcsi életünkre fontos új testamentomi mondást. Nagyon melegen ajánljuk ez olcsó s tisztán református szellemben írott kis könyvet lelkészeink, tanítóink s általuk a gyermekek figyelmébe.

A tiszántúli ev. ref. középiskolai tanár-egyesület évkönyve az 1892—93-ik évre. Szerkesztette Elek Lajos egyesületi jegyző. Tizenkettedik évfolyam. Debreczen, nyomtatott a város könyvnyomdájában. Tiszántúli tanár-egyesületünk munkás tevékenységének újabb jele ez évkönyv, melynek gazdag tartalma következő: I. Az egyesületi tagok névsora. II. A közgyűlés jegyzőkönyve. III. Elnöki megnyitó beszéd, Géresi Kálmán. IV. Jegyzői jelentés, Elek Lajos. V. Kimutatás a nyugdíj- és gyámintézet pénztáráról. VI. Tanügyi szemle, Kulesár Endre. VII. A nemzeti nevelésről, dr. Öreg János. VIII. A szatmár-németi ev. ref. gymnasium története 1880-tól, Bakesy Gergely. IX. Országos ev. ref. tanár-egyesület ügye, Elek Lajos. X. Irodalmi képzés a classica philologiai oktatásban, Dóczy Imre. XI. Az izomműködés kapcsolata szellemi életünkkel, dr. Hantz Jenő. XII. Vegyes közlemények. 1. Kimutatás a nyug- és gyámintézet tagjairól. 2. Felhívás a nyugdíj- és gyámintézet tagjaihoz. 3. Pályázati hirdetés. 4. Felhívás tagdíjak befizetésére. — Üdvözljük középiskolai tanártársainkat, kik ez évkönyv kiadásával s az abban foglalt, érdekesnél érdekesebb tanulmányokkal valóban tiszteletre méltó munkát végeztek.

Megjelent. A békési ev. reform. ismétlő iskolai tanítótestület megbízásából Paulinyi Károly s. lelkész és Vada József központi isk. tanító által írt: Ev. reform. vallású ismétlő iskolások könyve a vallásos ismeretek gyakorlására. Régen óhajtott dolog, hogy ismétlő iskolás növendékeink kezébe a vallásos ismeretek gyakorlása céljából egy népies nyelven írott, rövid, az egyes órákon aztán részletesen tárgyalható vezérfonalat adjunk. Ezen a szükségesen akart segíteni a békési ismétlő iskolai tanítótestülete s törekvését meglepő siker koronázta, a mennyiben a fenti szerzők műve rövid idő alatt mindenfelé általános elismerést és kedveltséget nyert. Tartalma: Egyháztörténet, különös tekintettel a magyar reformációra. Bibliaismeret és a legnevesebb szerzők nyomán népszerű modorban. Imádságok, tízparancsolat, könyörgések minden alkalomra, úrvacsorai imák stb. Szóval e könyvecske kimerítő vezérfonalat adja mindazoknak, melyek az ev. reform. ismétlő iskolákban a vallástani ismeretekből gyakorlandók. Bolti ára kötve 20 kr. Iskolaszékek és tanítók tömegesebb rendeléseinél 20% kedvezmény adatik. Minden rendelésről Vada József központi iskolai tanító intézkedik Békésen.

Bibliai képek. Magyar protestáns egyházi szónoklatok a keresztyén morál népszerű tanítására. Irta Vásárhelyi Zsigmond, ev. ref. lelkipásztor. Marosvásárhelyt, kiadja Temesvári M. — Mielőbb ismertetni fogjuk.

Latin olvasókönyv Cornelius Nepos után a gymnasium III. osztálya számára. Készítette,

praeparációval és szótárral ellátta Sinka Sándor, gymn. tanár a debreczeni ev. ref. főiskolában. Debreczen. Nyomatott a város könyvnyomdájában. Lehetőleg már közelebbi számban ismeretni fogjuk a mi tisztelt barátunk és kollégánk, Sinka Sándor e nagy értékűnek mutatkozó, mindenestre nagy szakavatottsággal és lelkiösmeretes gondnal készített művét. Üdvözljük a szerzőt, hogy kilépett már egy önálló nagyobb művel is a nyilvánosság elé.

Protestáns Szemle. Megjelent, mint mindig, úgy most is pontosan, a Szemle ez évi utolsó füzete a következő tartalommal. I. Értekezések, tanulmányok: 1. A presbyterium legelső nyomai hazai ref. egyházunkban. Révész Kálmán. 2. A ref. templomi énekes könyv története. Szathmáry József. 3. A János-evangelium világnézete. Stromp László. 4. Id. Buchholtz György és kora 1642—1724. Weber Sámuel. II. Könyvismeretetés: 5. F. Max Müller. Natürliche Religion. Leipzig, 1890. Dr. Horváth József. III. Irodalmi szemle: 6. a) Hazai irodalom. 7. b) Külföldi irodalom. Új munkákat e füzetben a Révész Kálmáné, az ez után következő három értekezés korábbi füzetekben már jötteknek folytatása és bevégezése. Legaktuálisabb érdekű s ennél fogva legértékesebb cikk e füzetben is a Szathmári Józsefé. Melegen ajánljuk e nagyértékű vállalatot, s ezzel egyszersmind M. Pr. Irod. Társaságunkat protestáns egyházaink érdeklődésébe, pártfogásába.

Ugyancsak e Társaság külön kiadványaként, hatalmas, 574 lapra terjedő nagy kötetben megjelent A magyar országgyűlések vallásügyi tárgyalásai a reformációtól kezdve. Irta Zsilinszky Mihály. Harmadik kötet. 1647—1687. Budapest. Hornyánszky Viktor könyvnyomdája. — Visszatérünk reá.

Emlékbeszéd Rádzsa Rádzsendralála Mitra k. tagról. Duka Tivadar I. tagtól. (Olvastatott az I. osztálynak 1892. május 2. tartott ülésén). Ára 40 kr. Budapest. Kiadja a Magyar Tudományos Akadémia. — Nagynevű tudós honfitársunk, a Londonban lakó Dr. Duka ez emlékbeszéde néh. Rádzsa Rádzsendralála Mitráról, M. Tud. Akadémiánk kültagjáról idegen világba vezet át bennünket, de abban aztán bizton kalauzol. Az emlékbeszédből mutatoul s alkalmisága kimutatására közöljük a bevezető részletet. „Nem hibázok tán, ha azt mondom, nem mindennapi érdek fűzi e tudományos Akadémiát beszédem tárgya: néhai Rádzsa Rádzsendralála Mitra emlékéhez. Ő volt az, a ki hírneves honfitársunk, boldogult Kőrösi Csoma Sándor hivatalbeli örököse lett mint könyvtárnok és segédtitkár a Bengal Asiatic Societynál 1842-ben. Körülményeinek kedvező volta nem tette szükségessé reá nézve, hogy átélje Kőrösinek szenvedésekben gazdag küzdelmeit, miket a tudomány ezen mártyrja elviselt huszonöt éven át a teljesen idegen éghajlat, idegen elemek s népfajok között. Biztosan állíthatjuk, Rádzsendralála Mitrán kívül nem volt senki sem, ki személyes ismerőse lévén, Csomának érdemeit, munkásságát jobban méltányolta volna. Szerencsésebb körülmények között élt a Rádzsa, nem csodálhatjuk tehát, hogy Kőrösink fáradalmas úttörői munkásságra vállalkozván, nem maradt neki sem ideje, sem alkalmá, oly nagyszerű irodalmi eredményeket hagyni maga után, mint azt a keletindiai tudósok ezen kitünősége tevé“.

Sebek. Elbeszélések. Irta Vértési Gyula. Nyom. a „Debr. Ellenőr“ nyomdájában. Ára 2 frt. Egyik korábbi számunkban jeleztük már ez elbeszélések közeli megjelenését. Most már kezünkben van a könyv, mely szép kiállításban 236 lapon 5 elbeszélést tartalma. Vértési Gyula a fiatal írói nemzedéknek egyik legkiválóbb tagja, ki ezen művével is folyton izmosodó tehetségéről tesz bizonyosságot. Bármely salonnak asztalán helyet foglalhat e könyv, mely az élet sebeit, e nagyon is realistikus érdekű tárgyat, a nemes idealismus szemüvegén keresztül nézi és tünteti elénk. Örömmel ajánljuk e szép olvasmányokat olvasóink figyelmébe.

Az Athenaeum Kézi Lexikona. A tudományok enciklopédiája különös tekintettel Magyarországra. Szerkeszti dr. Acsády Ignác. Budapest, 1892. 24. füzet. Ára 30 kr. A Kézi Lexikon most megjelent 24. füzete a múlt füzetben kezdett hazai vonatkozású cikkeket folytatja, befejezi az egész Magyarország cikket s a Mátyás szóig jut el. Első cikke a magyar művészetről szól, s ez épúgy terjedelménél, mint magvas, gazdag tartalmánál fogva minden nagy enciklopédiának is díszére válnék. Következnek ezután: Magyar mythologia, Magyar naptár, Magyar nyelv (2° hasáb), Magyarok, Magyarok csillaga, Magyarok istene stb., majd Magyarország maga, mely következő alosztályokra oszlik: Magyarország alkatrészei, M. O. fekvése és határai, M. O. hegységei, M. O. vizei, M. O. éghajlata, M. O. növényzete, M. O. népessége, M. O. nemzetiségi viszonyai, M. O. felekezeti viszonyai, M. O. politikai felosztása, M. O. törvényhozása, M. O. közjogi viszonya Ausztriával, M. O. színei, zászlója és címere, M. O. őstermelése, M. O. ipara, M. O. kereskedelme, M. O. hitele, M. O. közlekedése, M. O. pénzügye, M. O. államháztartása, M. O. mérték- és súlyrendszere, M. O. története. Az ezen egy fogalom alatt közölt adatok száma több ezerre rúg és becsük annál nagyobb, mivel valamennyi a legújabb napok állapotait tükrözi vissza. A 24. füzet egyéb nevezetesebb cikkei: Magyar testőrség, Magyar vallás, Máj, Májbetegségek, Majláth család, Majmok, Mák, Maláta, Malom, Mangán, Mannlicher puska, Manó, Máramarosi havasok, Margitsziget, Marhakereskedés, Marhavész, Mária magyar királyné, Mária legendák, Mária Thérézia, Markaif, Maros, Maros-Vásárhely, Mátyás magyar királyok stb. A füzetet ismét két jeles kivitellű térkép díszíti, a. m. az Osztrák-Magyar monarchia politikai térképe és Svéd-, Norvégország és Dánia térképe. A mellékletek, mint mindig, fényes kivitellűek. Összesen 40 füzetre fog terjedni: egy füzet ára 30 kr. A legezlszerűbb 20—20 füzetre 6 frtjával előfizetni, mely pénz az Athenaeum könyvkiadóhivatalához Budapestre küldendő. Kapható különben minden könyvkereskedésben is.

Különfélék.

Debreczeni főiskola. A szülők megnyugtására — kik legföltettebb kincsöket, gyermekeiket bízták főiskolánk dajkáló gondoskodásába — közöljük, hogy a főiskolai egészségügyi bizottság, melynek tagjai a főiskolai orvoson kívül a 3 igazgató, a tápintézeti bizottsági elnök és a kolleg. háznagy, — tekintettel a fővárosban jelentkezett járványra, ifjúságunk egészségének biztosítása végett több rendbeli üdvös intézke-

dést tett. Utasításokkal látta el az ifjúságot; a köztisztaság szigorú fentartása céljából figyelmét mindenre kiterjesztette; a főiskolai helyiségeket, főként a bentlakók szobáit kivétel nélkül mind feljárta, a hol szükségesnek találta, figyelmeztetését el nem mulasztotta. E vizsgálat alkalmával örömmel tapasztalta, hogy az ifjúság kellő rendben s tisztaságban él. Fáradhatatlan püspökünk, főtiszteletű Kiss Áron úr közvetlenül akarván tapasztalást szerezni, a főiskolai orvos kíséretében s a kolleg. háznagy kalauzolása mellett, f. hó 10-én d. e. 11 órától majdnem d. u. egy óráig fáradozott abban, hogy helyiségeinket, az ifjúság lakó szobáit váratlanul megtekintse. Kellems benyomást gyakorolt a főtiszteletű püspök úrra, hogy ez alkalommal meglepően szép rendet tapasztalt. Szeretetteljes gondoskodását azonban kiterjesztette arra is, hogy ifjainkat e rend további fentartására is buzdítsa; minden szobában (számszerint a két emeleten, némileg elszórtan fekvő 35 szobában) talált módot arra, hogy ifjaink fogékony lelkére buzdítólag hasson. — Ugyanesek a főiskolai felügyelőség intézkedett abban is, hogy az iparos ifjaknak a főiskolai tanteremben való tanítása rövid ideig szüneteljen, míg megbizonyosodás szereshető az iránt, hogy a közelebbi mult országos vásár idején a különböző más vidéki közönséggel való érintkezés nem adott-e alkalmat az iparos ifjaknak a fertőző anyag felvételére? Elismerés, köszönet, hálás köszönet az atyai figyelmért, gondoskodásért!!

„A mi otthonunk“ cím alatt evangyéliumi protestáns társadalmi es családi hetilapra boesátottak ki előfizetési felhívást Pozsonyban dr. Masznyik Endre és Stromp László theol. akad. tanárok. Előfizetési ára egész évre 4 frt, félévre 2 frt, negyedévre 1 frt 35 kr, és okt. 31-én kezdve, hetenkint egyszer fog megjelenni egy és fél ívnyi terjedelemben, képekkel illusztrálva, színes borítékban. A program szerint igen sok jót várhatunk e laptól. Ajánljuk olvasóink figyelmébe.

Laptulajdonos és felelős szerkesztő: **CSIKY LAJOS.**

HIRDETÉS.

Prot. egyh. irodalmi ujdonságok.

Kócai Lajos

könyvkiadóhivatalában (Budapest IV. Károly-utca 1. sz.) megjelent s kapható:

Néhai *Révész Bálint*. Halotti imádságok, sajtó alá rendezte Csiky Lajos. I. kötet. Ára füzve 2 frt 50 kr. Díszes vászonkötésben 3 frt. (Bérmentve 20 krral több).

Kenessey Béla. Keresztyén tanítások. (Egy cyklus egyházi beszéd). Ára füzve 1 frt 20 kr. (Bérmentve 10 krral több).

A nt. lelkész urak figyelmébe ajánlom újabban kiadott *prot. egyházi irod. jegyzékemet*, melyet kívánatra azonnal megküldök.

1—3